

Το «Γνώθι Σαυτόν» και η κοσμοπόλη του Μ. Αλεξάνδρου

Γράφει η Δρ. Πατρίσια Ριάκ (Κυριακίδου) Κοινωνικός Ανθρωπολόγος της Ελληνικής Κοινωνίας, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου, τμήμα Ανθρωπολογίας Montclair State University, New Jersey, US., Στέλεχος Εθνικού κόμματος «Ελληνες»

Προ Χριστού, οι Αρχαίοι Έλληνες έλεγαν «ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ» (= γνώρισε τον εαυτό σου), και αυτή η φιλοσοφική δήλωση παραμένει ένα σημαντικό μέρος της Ελληνικής Κληρονομιάς μας. Στην Αρχαία Ελλάδα, στην εποχή του Σωκράτη, υπήρχε μια έντονη φιλοσοφική προδιάθεση συνδεδεμένη με την «ανεξερεύνητη ζωή», που έλεγε πως αν δεν είχε εξεταστεί μια ελληνική ζωή, δεν άξιζε να τη ζήσουμε. Και, όταν μια ελληνική ζωή αρχίζει να περιπλανιέται και να ταξιδεύει στον χρόνο ζωής της, θα πρέπει να αρχίσει να ασχολείται με το τι σημαίνει να «γνωρίζεις τον εαυτό σου».

ΠΑΝΩ ΣΤΟ «ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ» ΣΤΗΘΗΚΕ ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Οι πιο διάσημοι αρχαίοι χρησμοί στους Δελφούς, προσέφεραν σημάδια που έδειχναν την απελευθέρωση του εαυτού. Όσοι από εμάς διδάσκουμε, γνωρίζουμε τη Σωκρατική Μέθοδο διδασκαλίας στους μαθητές μας και κάνουμε συνεχώς ερωτήσεις για να μάς βοηθήσουν να επανεξετάσουμε τη Ζωή και να μη την αφήσουμε ανεξερεύνητη για να ασχοληθούμε με το κακό της Άγνοιας. Το «ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ» σημαίνει ότι δεν ξέρεις τίποτα, και όλα καλούνται να αμφισβητηθούν. Και γι' αυτό, το Μαντείο των Δελφών αποκάλυψε τον Σωκράτη τον σοφότερο άνθρωπο στον Ελληνικό Κόσμο. Έτσι ο Σωκράτης έγινε ο κύριος χαρακτήρας στους διαλόγους του Πλάτωνα. Ο καλύτερος μαθητής του Πλάτωνα ήταν ο Αριστοτέλης που θα ερχόταν να διδάξει τον Μέγα Αλέξανδρο. Μεγάλο μέρος αυτού του διανοητικού τοπίου είδε τις αντιλήψεις του να πραγματώνονται στην «κοσμοπόλη» του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Η Αλεξάνδρεια ήταν μια διαφορετική ελληνική πόλη, η οποία αγκάλιαζε τον κοσμοπολίτη και αυτό σήμαινε ότι οι πολίτες δεν ήταν πλέον μέρος μιας «πόλης» με την έννοια της Αθήνας και της Σπάρτης. Σήμαινε πως αντί για «πολίτες» έγιναν «κοσμοπολίτες» που ανήκαν στον κόσμο/σύμπαν. Από την Αθήνα, μια πρότυπη πόλη της εποχής των ελληνικών κρατών - πόλεων, φτάνουμε τώρα στην «κοσμοπόλη» της Αλεξάνδρειας, που ήταν το πολυπολιτισμικό όραμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου: Μια πολυεθνική πόλη με επίκεντρο τον Ελληνισμό, αλλά χτισμένη από μετανάστες όλης της Μεσογείου που αντιπροσώπωνε τόσο Έλληνες όσο και μη Έλληνες που επικοινωνούσαν στην Ελληνική Κοινή, η οποία υπήρχε ένα μεγάλο επίτευγμα του Ελληνισμού. Η Ελληνική Κοινή αντικατέστησε τις πολλές ελληνικές διαλέκτους και όλες τις άλλες γλώσσες, σε έναν ρόλο «Διεθνούς Γλώσσας». Η Αλεξάνδρεια ήταν μια «κοσμοπόλη» που αγκάλιασε τον ατομισμό με την φιλοσοφία του «ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ» και την ιδέα του ατόμου και της θέσης του στο πλαίσιο του κόσμου/σύμπαντος, δηλαδή του ευρύτερου κόσμου. Ήταν το ιδανικό του κάθε Έλληνα που ζούσε ως κοσμοπολίτης να ασχολείται με τις ελληνιστικές ιδέες της Φιλοσοφίας στις φιλοσοφικές σχολές της Αλεξάνδρειας, όπου δίδασκαν κάθε λογής ελληνόφωνοι, οι οποίοι στην συντριπτική τους πλειοψηφία ήσαν Έλληνες.

ΠΩΣ ΤΟ «ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ» ΕΝΕΠΝΕΥΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΕΣ ΣΧΟΛΕΣ

Η Φιλοσοφική Σχολή του Κυνισμού υπήρχε για να γνωρίσει ο Έλληνας ως άτομο τον εαυτό του. Να μπορέσει να αποκολληθεί και να ζήσει μια φυσική διάθεση, απορρίπτοντας τις συμβάσεις της κοινωνίας που

καθόρισαν την κοινωνική φύση, η οποία εξαρτιόταν από τον πλούτο, τη δύναμη και τη φήμη. Αυτό θα μπορούσε να κάνει τον Έλληνα κυνικό για κάθε αληθινή ευτυχία που παρέχεται στην κοινωνία, έτσι ώστε να υπάρχει η πραγματική δυνατότητα ελευθερίας που συνδέεται με το να είσαι κυνικός. Ο κυνικός όφειλε να διαθέτει πνευματική διαύγεια, μακριά από τις κοινωνικές συμβάσεις της κοινωνίας και τις άμυαλες ψευδείς καταστάσεις μέσω της ανθρώπινης λογικής, καθώς η αλαζονεία συνδέθηκε με τις συμβάσεις της κοινωνίας.

Υπήρχε επίσης η Σχολή της Επικούρειας Φιλοσοφίας, όπου η ιδέα της ζωής επικεντρώθηκε στην ουσία της αληθινής ευχαρίστησης και της αποφυγής μιας οδυνηρής ζωής. Και για να επιτευχθεί αυτό, ο Έλληνας έπρεπε να αναρωτηθεί - ποιά είναι μία καλή ζωή και στην ουσία να μην νοιάζεται για τις ανησυχίες της Ζωής. Η ευχαρίστηση συνδέθηκε με το Υπέρτατο Καλό. Αλλά η ευχαρίστηση δεν συνδέθηκε με την επιθυμία της υπερανάπτυξης, επειδή αυτό που ήταν ουσιαστικά καλό δεν συνδέθηκε με την πολιτική ή τον Θεό ή ακόμη και με την Αγάπη. Μια καλή ζωή ευχαρίστησης ήταν αυτή που βασιζόταν στην Δικαιοσύνη, η οποία ήταν αμοιβαία επωφελής για κάθε Έλληνα που θα έθετε ως σκοπό του την ευτυχία.

Υπήρχε και η Σχολή του Στωικισμού που πρέσβευε την ιδέα της ατομικής συμμετοχής στο να είναι κανείς ενάρετο και ηθικό άτομο. Η θέλησή του θα έπρεπε να ευθυγραμμίζεται με μια φυσική τάξη, προκειμένου να γίνει ένα πραγματικά σοφό άτομο. Και για να γίνει ένα πραγματικά σοφό άτομο, ένας Έλληνας έπρεπε να γίνει αδιάφορος για την ευχαρίστηση και τον πόνο, ώστε να έχει τον έλεγχο της φύσης του.

Η Αλεξάνδρεια αντιπροσώπευε πραγματικά την Αρχαία Ελλάδα ως έναν κόσμο δικαιοσύνης και όχι προϊόντων, έναν κόσμο ερωτήσεων και όχι απαντήσεων. Δεν υπήρχε μονολιθικός πολιτισμός, τελική ορθοδοξία ή τελική εξουσία. Όλα ήταν ανοιχτά για έρευνα και τίποτα δεν ήταν δεδομένο. Ακόμη και ο σοφός Σωκράτης μερδεύτηκε όταν ένας Έλληνας ανέφερε την απάντηση του Μαντείου των Δελφών, ότι ήταν ο σοφότερος άνθρωπος. Και κατέληξε στο συμπέρασμα πως ήταν ο μόνος άνθρωπος που είχε την σοφία να συνειδητοποιήσει ότι δεν ήξερε απολύτως τίποτα στα σίγουρα.

ΓΙΑΤΙ Η «ΚΟΣΜΟΠΟΛΗ» ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ ΓΟΗΤΕΥΕΙ ΤΟΣΟ ΠΟΛΥ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ

Σε αντίθεση με τη φάρσα της πολυπολιτισμικότητας και την αποτυχία της με την οποία συνδέεται σήμερα ο Μητσοτάκης στην Ελλάδα, το μεγαλείο της κοσμοπολίτικης και πολυπολιτισμικής πόλης έξω από την αρχαία Ελλάδα, που δημιουργήθηκε

από τον Μέγα Αλέξανδρο, ήταν μια θριαμβευτική πραγματικότητα και παραμένει ένα Ελληνικό Ιδανικό για όσους από εμάς τους Έλληνες γεννηθήκαμε και ζούμε σε πολυπολιτισμικές πόλεις όλη μας τη ζωή, εκτός Ελλάδος. Ο Μέγας Αλέξανδρος ήταν πραγματικά ένας Απόδημος που έφυγε από την Ελλάδα για να δημιουργήσει ένα κέντρο πόλης του Ελληνισμού και της Ελληνιστικής Εποχής, που εμείς οι Έλληνες της Διασποράς πραγματικά θαυμάζουμε. Και πώς να μη θαυμάσεις την Αλεξάνδρεια, στην σκέψη ότι ήταν μια ελληνική πολυπολιτισμική πόλη που βρισκόταν στο κέντρο του Ελληνικού Πολιτισμού, αλλά έξω από την ίδια την Ελλάδα;

Η πόλη της Μελβούρνης στην Αυστραλία, είναι μια πολυπολιτισμική πόλη σε ένα πολυπολιτισμικό έθνος που έχει τον μεγαλύτερο ελληνικό πληθυσμό εκτός Ελλάδος και είναι επίσης η «αδελφή πόλη» της Θεσσαλονίκης για σχεδόν 40 χρόνια. Ο Σύλλογος της Θεσσαλονίκης «Ο Λευκός Πύργος» και η Παν-Μακεδονική Ένωση Μελβούρνης και Βικτώριας διατηρούν και προωθούν τις μακεδονικές παραδόσεις και τον πολιτισμό μέσα από πολιτιστικούς δεσμούς μεταξύ των δύο πόλεων. Το "Pan Mak" όπως το ονομάζουν οι Ελληνοαυστραλοί, συνεργάζεται επίσης πολύ στενά με το Αυστραλιανό Ινστιτούτο Μακεδονικών Σπουδών (AIMS).

Για τον εορτασμό της 30ης επετείου από την ίδρυσή του, η AIMS παρουσίασε μια μουσική συναυλία με θέμα «Αλέξανδρος ο Μέγας: Πρωτοποριακή Πολυπολιτισμικότητα.» Ήταν τόσο μουσική όσο και αφήγηση για τη ζωή του Μεγάλου Αλεξάνδρου και τα επιτεύγματα στην προώθηση των ελληνικών ιδανικών μέσα σε μια απέραντη πολυπολιτισμική αυτοκρατορία. Σημαντικό θέμα της συναυλίας ήταν ο ρόλος του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην πρωτοποριακή πολυπολιτισμικότητα και η ανάμιξη του Ελληνικού Πολιτισμού, της γλώσσας και των παραδόσεων. Το όραμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου για πολυπολιτισμικότητα είναι εξίσου επίκαιρο σήμερα στην Ελληνορθόδοξη κοινότητα της Μελβούρνης και Βικτώριας. Το Αυστραλιανό Ινστιτούτο Μακεδονικών Σπουδών βρίσκεται στην πρώτη γραμμή των συζητήσεων που αφορούν τον Μέγα Αλέξανδρο ως Έλληνα και έχουν περάσει 30 χρόνια προωθώντας τη Μακεδονία μέσω διαλέξεων, συνεδρίων, συμποσίων, φωτογραφικών εκθέσεων, εκδόσεων - μονογραφιών / συλλεκτικών τόμων/αναφερόμενων ακαδημαϊκών περιοδικών. Πολλοί Ελληνοαυστραλοί φοιτητές πανεπιστημίου προσφέρθηκαν εθελοντικά να εργαστούν στο Αυστραλιανό Ινστιτούτο Μακεδονικών Σπουδών στη Μελβούρνη, (συμπεριλαμβανομένη και εγώ). Ήταν μέρος της πολιτιστικής εμπειρίας που έφερε τους Έλληνες πιο κοντά στη Μακεδονία και τον Μέγα Αλέξανδρο. Και μάς έφερε πιο κοντά στην Αλεξάνδρεια, δηλαδή την πολιτιστική εμπειρία του να είμαστε μέρος μιας αυστραλιανής πολυπολιτισμικής κοινωνίας που πραγματικά δάνεισε το πολυπολιτισμικό όραμά της στα ελληνικά μάτια και προς την ελληνική αναγνώριση.

Η «κοσμοπόλη» και πολυπολιτισμική πόλη της Αλεξάνδρειας την εποχή του Μεγάλου Αλεξάνδρου, μπορεί να μην υπάρχει σήμερα, αλλά σημαίνει πολλά για εμάς τους Έλληνες μακριά από την Ελλάδα. Ζώντας μια ελληνική ζωή στη Διασπορά, έχουμε συνδεθεί με αυτό το πολυπολιτισμικό όραμα που δημιούργησε ο Μέγας Αλέξανδρος στην «κοσμοπόλη» του, την Αλεξάνδρεια.

Μια ερώτηση εμπνευσμένη από τον Πατέρα της Φιλοσοφίας, Σωκράτη, θα τίθεται πάντα από τον Ελληνισμό: «Ποια είναι η καλύτερη οργάνωση της Κοινωνίας;» Για να απαντήσουμε σε αυτό για την ελληνική κοινωνία, πρέπει επίσης να θυμόμαστε - και, όταν είναι δυνατόν, να μιμούμαστε - την ελληνιστική «κοσμοπόλη» που υπήρχε η Αλεξάνδρεια.